

РЕЦЕНЗИЯ

От проф. д-р Жулиета Иванова Савова

за дисертационния труд на Георги Илиев Стоянов на тема:

„МЕДИАЦИЯТА В УЧИЛИЩЕ КАТО ПОДХОД ЗА ОПТИМИЗИРАНЕ НА ОБЩУВАНЕТО МЕЖДУ УЧЕНИЦИТЕ В ПЕДАГОГИЧЕСКА СРЕДА“

за присъждане на образователна и научна степен „Доктор”
в област на висше образование

1. Педагогически науки,
професионално направление 1.2. Педагогика
(Педагогическо общуване)

1. ДАННИ ЗА ДОКТОРАНТА.

Георги Илиев Стоянов е роден през 1973 год. Завършил е магистърска програма в Университета за национално и световно стопанство(УНСС) през 1997 год. – специалност «Стопанска логистика». Образователният му опит и придобити квалификации не следват «традиционни схеми», които добре познаваме. Г. Стоянов има следдипломна специализация по външна търговия и международно право от Центъра за професионална квалификация и продължаващо обучение към УНСС, гр. София (2002-2004), а така също е преминал през обучение за треньори за социално-педагогически тренинг и управление на човешки ресурси на ниво следдипломна специализация в Софийския университет, Факултет по педагогика (2008-2009). От 2014 година досега е докторант към Факултета по педагогика, професионално направление 1.2. Педагогика (Педагогическо общуване). Тази мозайка от придобито образование и компетенции му създава отлични предпоставки за интегриране на познания и опит в сферата на човешкото, в частност на педагогическото общуване.

Георги Стоянов владее свободно немски език (С1), английски език – на самостоятелно ниво (В2). Подобно е нивото на владеене на руски език (В2 и А2).

Трудовата му дейност също има многостранен профил. От 2008 год. досега той е управител на Тийм Билдинг ЕООД, а така също и Председател на сдружението Академия за училищна медиация (Академия УМ) от 2014 година досега. Г. Стоянов е работил като регионален мениджър по износ и търговски директор (2004-2011), бил е също търговец-консултант (2000-2004), специалист доставки и митнически агент (1997-2000).

В професионалните му изяви общуването с другите заема висок относителен дял и има приоритетно значение. Придобитите компетенции, свързани със създаване на обучителни програми по тийм билдинг, организиране и провеждане на тренинги по управление и решаване на конфликти, водене на преговори и медиация, дават безспорни стартови предимства на Г. Стоянов. Навлизането му с академични и изследователски намерения в една нова за българската действителност територия като медиацията в педагогическото общуване, е безспорно предизвикателство и поле за постигане на очакван успех.

2. ПРОФЕСИОНАЛНА И ПУБЛИКАЦИОННА АКТИВНОСТ.

Георги Стоянов има достатъчен брой публикации по темата на дисертационното изследване (6), от които 5 са на български език, една е в специализирано издание на немски език, а така също една от публикациите е под печат в Годишника на СУ, Факултет по педагогика, Книга Социални дейности, т.109.

3. ДАННИ ЗА ДОКТОРАНТУРАТА.

Георги Стоянов е записан като редовен докторант в докторантска програма към Факултета по педагогика на СУ «Св. Климент Охридски: през м.02, 2014 год. Той е изпълнил задълженията си, предвидени по индивидуален план, както и всички останалите отговорности, които произтичат от докторантската програма.

Дисертационният труд . „*Медиацията в училище като подход за оптимизиране на общуването между учениците в педагогическа среда*“ с автор Георги Илиев Стоянов за присъждане на ОНС “доктор” по професионално направление 1.2. Педагогика (Педагогическо общуване), е обсъден на вътрешно заседание на Катедра «Социална работа» към Факултета по педагогика, в резултат на което е разкрита процедура по официална защита. Проведено е и първото заседание на журито. Официалната защита е насрочена на 17.05.2017 година.

4. ДАННИ ЗА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД И АВТОРЕФЕРАТА.

Дисертационният труд е посветен на неразработвана тема у нас за влиянието на медиацията като подход върху оптимизирането на общуването между ученици в педагогическа среда. Значимостта на неговото дисертационно проучване може да се разглежда на няколко равнища: институционално (училищно), национално и европейско. Направената изследователска заявка от автора респектира със своите възможности и перспективи. Значението на неговия дисертационен труд в средносрочен и особено в дългосрочен план далеч надхвърля целите на изследване и очакваните мащаби на влияние. Авторът използва убедителни аргументи в подкрепа на полезността и необходимостта от разработване на избраната проблематика.

Дисертационният труд е разработен в обем от 285 с., съдържа 136 библиографски източника, от които 74 – на латиница. Структуриран е в 3 глави, увод и заключение, приноси, приложения. Съдържа 11 приложения, 38 таблици и 39 фигури, които спомагат за още по-пълноценно възприемане на труда и анализите. Използваната литература на кирилица и латиница е съвременна. Значителна част от източниците е след 2000 г., като сред тези на латиница доминират публикациите след 2010 год. Библиографският портрет на дисертационния труд показва широка осведоменост на автора и очертава успешния му опит да интегрира съвременни и надежни източници и информационни ресурси по въпросите на медиацията и общуването.

Уводът е добре построен, логически издържано са представени авторските основания за избор на дисертационната тема, очертана е взаимовръзката между медиация, овладяни техники за медиация и възможности за подобряване на общуването между ученици . В увода са представени и целта, обекта, предмета на изследването, както и изследователските задачи. Органична част от увода е и основната хипотеза, изследователската методология, представена чрез 3 групи основни методи (методи за теоретично проучване, методи за емпирично проучване и методи за математико-статистическа обработка на данните.). Изследователският инструментариум включва тест, експертни оценки и 2 въпросника. Като цяло, уводът въвежда по убедителен начин читателя в това, с което му предстои да се запознае в дисертационното изследване.

На този фон логично изграденото съдържание на първа глава илюстрира не само авторската осведоменост, но и професионалното

умение за интегриране на постановки от нормативни документи, вкл. закони, и академични подходи и интерпретации с цел пълноценно очертаване на многостранния профил на медиацията. Авторът представя работна дефиниция на медиацията, като не пропуска да посочи и основните принципи, върху които се изграждат процедурите по медиация.

Първата глава е посветена на теоретичните измерения на медиацията като подход за разрешаване на конфликти и е структурирана в 3 параграфа: Същност и специфика на медиацията, Предпоставки за приложението на медиацията в училищна среда и Концептуални основи за функционирането на медиацията. Авторът показва добра информираност и познаване на национални и международни политики, на съществуващи практики, на перспективи и изисквания в тази област. Георги Стоянов не пропуска да очертае пред читателя спецификите на медиацията, използвана в социалната работа и възможните ѝ проекции и приложения в училищна среда. Добре очертаната връзка между медиация и решаване на конфликти всъщност подготвя територията на дисертационното емпирично изследване.

Втората глава е посветена на педагогическото общуване между учениците и неговото оптимизиране чрез овладяване и приложение на техники за медиация при конфликти в училище. Структурирана е в два параграфа: Характерни черти на педагогическото общуване и практическо приложение на медиацията в училище за нуждите на педагогическото общуване. Това е и главата, в която се интегрират по подходящ начин множествените аспекти на медиацията с избраните аспекти на педагогическото общуване (бариери, възрастови и психологически специфики, връзката със социалното учене и придобитите умения за общуване).

Третата глава е посветена на дизайна и осъществяване на емпиричното изследване. В нея са намерили място такива значими компоненти като: изграждане на концептуална рамка на изследването, разработване на методология на изследването, определяне на необходимите извадки, обособяване на изследователските етапи. Изследователският инструментариум е подходящо подбран, компетентно представен и професионално използван.

Авторът обосновава основанията си за избор на изследваните групи сред ученици от 3 до 6 клас. Обособява и 3 основни изследователски етапа: предварителен, подготвителен и етап на провеждане на самото изследване. Реализираните тестове с избраната извадка ученици от столични училища имат авторски характер

(измерване на стиловете на поведение на учениците в конфликтни ситуации с помощта на 20 конфликтни ситуации в училищна среда) и позволяват да се диференцират 5 групи лица съобразно доминиращия стил на избрано поведение в конфликтни ситуации: състезател, приятел, пацифист, търговец, медиатор. При анализите на стиловете на поведение е използван и метода «Квалификационно дърво». Извършените анализи на резултатите и направените изводи върху тяхна основа доказват формулираната хипотеза. За нуждите на изследването са използвани както качествен, така и количествен анализ.

В тази глава авторският подход към анализите на валидността на избрания изследователски инструмент, както и самите анализи заслужават висока оценка и подкрепа. Използвани са 2 експертни оценки в 2 отделни части- за съдържателна валидност и за конструкт-валидност на алтернативните отговори. Оценката на надеждността на измерването на инструмента е изградена върху методите „тест-ретест“ и „Алфа на Кронбах“. С оглед стандартизацията на теста и извеждане на норми на разпределение, както и за нуждите на анализа на ученическото поведение в конфликтни ситуации, авторът използва и анкетно проучване сред 1200 ученика от 10 училища. За нуждите на обработката е използвана стандартна програма за статистически анализ SPSS.

Много висока оценка давам и на авторския подход към педагогическия експеримент, извършен на два етапа – констатиращ и контролен. За нуждите на експеримента Георги Стоянов разработва собствена тренингова програма „Медиация в училище“. Нейната основа цел е оптимизиране на общуването между учениците, в т.ч. и успешно формиране на умения за решаване на конфликти чрез медиаторски техники. Тренинговата програма се реализира в часа на класа с продължителност 28 учебни часа, върху основата на обособени модули: общуване, преговори, конфликти, медиация.

Авторът използва дисперсионен статистически анализ по отношение на количествените данни от експеримента. Статистическият анализ на тези данни включва: междугрупов сравнителен анализ, вътрешногрупов анализ и анализ на междугрупови ефекти. За установяване на статистическа значимост относно резултатите за всеки стил на поведение се използват методите t-тест и t-критерий на Стюдънт.

Изведените изводи и обобщения са важни, тъй като насочват вниманието към установени вътрешно и междугрупови ефекти, а така

също и към положителното влияние на педагогическия експеримент върху по-голямата част от стилове на поведение.

В края на дисертационния труд освен обобщенията са обосновани и значими изводи. Подкрепям направените от автора изводи относно възможностите на тренинговите програми, насочени към формиране на конструктивни стратегии за разрешаване на конфликти. Дори само един от постигнатите интегрирани резултати - обогатяването на социалните умения на учениците чрез включването им в система от действия и преживявания, показва значимостта на дисертационното изследване за развитие на трансверсални умения, каквото е умението за общуване и решаване на конфликти.

Авторефератът отговаря на изискванията и представя обективно съдържанието на труда.

Като приемам посочените от автора основни приноси в дисертационния труд, искам да отбележа, че:

1. В научно-теоретичен аспект:

- Обогатена е теорията на педагогическото общуване с включване на въпроси на медиацията за училищни нужди;
- Използван е иновативен подход към концептуалните основи и теоретичните изследвания по въпросите за мястото на медиацията в образованието (училищната институция) в европейски и национален мащаб;
- Дефинирани са потребности на сферата общуване-решаване на конфликти между ученици в педагогически контекст;
- Разработен е комплекс от програмни и методически средства, за успешно функциониране на медиаторски подходи при решаване на конфликти между ученици;
- Доказана е социално-педагогическата значимост и ефект от създаване на системи за работа с ученици, насочени към преодоляване на съществуващи дефицити в сферата на социалните умения;

2. В практико-приложен аспект:

- Предложен е работещ подход за промяна на традиционни практически модели на общуване и решаване на конфликти чрез създаване на система за подготовка на всеки ученик, а не на избрани ученически групи и индивидуални представители.
- Създаден е собствен авторски инструмент за изследване на стилове на поведение на ученици в конфликтни ситуации.

- Специално конструираната авторска тренингова програма е убедително построена и работи успешно в практически условия;
- Обособени са 5 стила на поведение чрез осъществяване на впечатляващо по своите мащаби изследване.
- Приведени са достатъчно доказателства за ефективността на обучения на ученици в техники на медиация, функциониращи върху основата на активно действие и преживяване;
- Обоснован и защитен е подходът за «обучаване на всеки и всички ученици» за усвояване и успешно прилагане на медиативни техники, срещу възможността да се селектират ученици и създават специални структури (Центрове) за решаване на конфликти във вътрешноучилищна среда.

Препоръки: Да публикува в подходящ прагматично ориентиран формат извършеното проучване с цел да подпомогне класните ръководители в работата им с техните ученици по усъвършенстване на социалните им умения в посока успешно адресиране и решаване на конфликти.

В заключение: Предложеният дисертационен труд от Георги Илиев Стоянов притежава необходимите научни качества, представя убедителни доказателства и обосновава приноси моменти, които се изискват при такива процедури. Дисертационният труд по категоричен начин показва, че докторантът Георги Стоянов познава професионално дълбоко избраната изследователска територия, отчита многоравнищния ѝ характер. Той не се влияе от установени интерпретационни стереотипи, не се притеснява от навлизане в интердисциплинни територии, компетентно представя, изследва, систематизира, обобщава и убедително намира доказателства на своите тези. Търси както конкретните им практически проекции, така и евентуалното им значение за бъдещи изследвания в тази сфера.

Оценявайки положително дисертационния труд, постиженията на автора и подкрепяйки посочените приноси, предлагам на уважаемото жури да присъди образователната и научна степен „ДОКТОР” на Георги Илиев Стоянов.

